

بازشناسی اصول پنج‌گانه استناد پیرنیا در معماری خانه‌های سنتی ایران و تحلیل آن با استناد به منابع اعتقادی اسلامی مطالعه موردی: خانه‌های شهر یزد

یعقوب پیوسته گر^{۱*}، علی اکبر حیدری^۲، مطهره اسلامی^۳

^۱ دکتری شهرسازی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج (مسئول مکاتبات)

^۲ دکتری معماری، عضو هیئت علمی دانشکده فنی و مهندسی دانشگاه یاسوج

^۳ پژوهشگر دکتری معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۴/۲۸

تاریخ دریافت: ۹۵/۱۰/۱۹

چکیده

هنر به صورت عام ابزاری برای انتقال افکار، عقاید و ارزش‌های مورد تأیید هر تمدن است و با بررسی آثار هنری هر قوم، می‌توان به مبانی ایدئولوژیک و اعتقادی آن پی برد. در این زمینه معماری به عنوان یکی از جلوه‌های هنر، سهم ویژه‌ای در انتقال اصول و ارزش‌های نظری هر جامعه بر عهده دارد. آثار معماری به ویژه زمانی که صحبت از معماری اسلامی در میان باشد، تجلی بخش سنت اسلامی است که در بطن آیات قرآن و کلام معصوم، نسل به نسل و سینه به سینه انتقال یافته و در ادوار مختلف، به صورت‌های متفاوتی در آثار مختلف تجلی یافته است. با این حال این آثار با هر شکل و کارکردی که باشند، بر اصولی واحد استوارند که در مبانی این رشته، تحت عنوان اصول معماری ایرانی-اسلامی از آنها یاد می‌شود. این اصول به تعبیر استناد پیرنیا مشتمل بر پنج اصل پرهیز از بیهودگی، خودبسندگی، نیارش، درون‌گرایی و مردم‌واری است که در گونه‌های مختلف معماری از جمله معماری خانه نمود دارد. بر همین اساس معمار مسلمان با تکیه بر مبانی اسلامی، سعی در تجلی کردن این اصول در ساختار معماری خود داشته و در این باره از راه کارهای مختلفی نیز بهره جسته است. نحوه نمودپذیری این اصول در معماری خانه و همچنین ریشه‌یابی این اصول در بنیان‌های نظری مکتب اسلام، هدفی است که پژوهش حاضر در پی انجام آن برآمده است. بر همین اساس در ابتدا با مراجعه به متون معماری و نیز دیدگاه صاحب‌نظران، راه کارهای عملی نمودپذیری این اصول در معماری خانه استخراج گردید و سپس با مراجعه به آیات قرآن و روایات و احادیث موجود، سعی در ریشه‌یابی آنها در بطن مبانی اسلامی شده است. برای این منظور از روش‌های تحقیق کیفی شامل روش توصیفی-تحلیلی و نیز روش تحلیل محتوا بهره گرفته شده است. نتایج تحقیق نشان داد که اصول پنج‌گانه معماری ایرانی-اسلامی کاملاً برگرفته از مبانی اعتقادی و ایدئولوژیک اسلامی هستند و معمار مسلمان با علم به این مبانی و در جهت تجلی آنها در آثار خویش، از این اصول بهره گرفته است.

واژگان کلیدی: معماری خانه، اصول پنج‌گانه معماری، قرآن، احادیث و روایات.

Recognition of the Pirnya's Five Principles in the Iranian traditional home and its analysis based on Islamic sources

Yaghowb Peyvastehgar

Assistant Prof., Faculty Member of Islamic Azad University, Yasooj, Iran

Ali Akbar Heidari *

Assistant Prof., Faculty Member of Engineering, Yasooj University, Yasooj, Iran (coresponding author)

* aliakbar_heidari@iust.ac.ir

Motahareh Eslami

Researcher Ph.D. in Architecture, Islamic Azad University Yasooj, Iran

Abstract:

Generally, art is a tool for transfer thought, belief and approved worthiness by any civilization that by study nation's artworks can understand their ideology and belief. In this regard, architecture as art perspectives has special portion in rights and theoretical worthiness transferring in every society. In particular, when Islamic architecture is contemplated, the architecture works are manifestations of the Islamic tradition which is transmitted in the Quran's paradigms and innocent words, from generation to generation and in different era in have been manifested in various forms. However, these works, based on any form and function, are based on common principles which they are referred to as the principles of Iranian-Islamic architecture. According to Pirnya, these rights consist of five principles: "Avoid of idleness", "Introspection", "Structure", "Adequacy" and "Humanistic" which is represented in various architectural forms including home architecture. So, The Muslim architecture, based on Islamic principles, has tried to illustrate these principles in his architecture. The aim of this research is the exhibit ability of these principles in house architecture and rooting these principles in the theoretical foundations of the school of Islam. Accordingly, first by referring to the architectural texts as well as the views of the owners we have extracted practical solutions to these principles in house architecture. Then by referring to the Quran's paradigms and the traditions and existing hadiths an attempt has been made to root them in the basics of Islam. Research methodology is qualitative includes descriptive-analytical method as well as content analysis method. The results of the research showed that the five principles of Iranian-Islamic architecture are entirely based on the beliefs and ideological principles of Islam. And the Muslim architecture with the knowledge of these bases uses these principles in order to manifest them in their works.

Keywords: House architecture, five architectural principles, Quran, Hadiths.